

- ט. א. אלו כשרים באדם ופסולים בבהמה?
ב. כהן העובר על איסורי כהונה – מהו בעבודה?
- א. אלו כשרים באדם ופסולים בבהמה: 'אותו ואת בנו', טרפה, יוצא דופן, ושנעבדה בו עבירה ושהמית את האדם. (עתוס' יבמות ז, שכהן שהרג את הנפש הגם שאינו נושא כפיו – כשר לעבודה (עפ"י לקוטי הלכות).
- ב. הנושא נשים בעבירה – פסול, עד שידירנה הנאה בנדר שאין לו התרה – ברבים, או על דעת רבים. ואז אפילו טרם גירשה – עובר.
א. בנוסף לנדר צריך לגרשה. ואם ירצה לשהותה לזמן מה, אעפ"י שהדיר הנאה ממנה אסור לישא כפיו [לדעת הרשב"א האוסר כהן שנושא בעבירה לנשי"כ. וכן נפסק בשלחן ערוך], וגם אינו עולה לתורה ראשון. ואם היה אנוס מלגרשה [וכשנשאה היה מזיד] – נחלקו דעות האחרונים (ע' מג"א א"ר ופמ"ג קכת, מ; משנ"ב ושעה"צ שם).
ב. הוא הדין לחייבי עשה (עתוס' יבמות פה סע"א), וכן לאשה האסורה לו מדרבנן כגון חלוצה (עפ"י רש"י ור"ג; שו"ת הרא"ם ח"א נט).
המטמא למתים – פסול עד שיקבל עליו (בבית דין. רמב"ם ביא"מ ו) שלא יהא מטמא למתים. ואין צורך בנדר – לפי שאין יצרו תוקפו כמו נושא נשים בעבירה.
א. אם יש לו הנאת ממון ממומאתו, כגון ברופא שמבקר מתים – צריך שידור על דעת רבים (עפ"י כתב סופר טז, מובא במשנ"ב קכת, קנא).
ב. נראה מלשון הגמרא והראשונים, דוקא כשמועד להיטמא למתים פסול עד שיקבל, ולא באקראי פעם אחת. ולשון השו"ע אין מורה כן. וצ"ע לדינא (עפ"י באור הלכה קכת, מא).
ג. הנושא נשים בעבירה או מטמא למתים – אינו מחלל עבודה (רמב"ם ביאת מקדש ו, ט).

פרק שמיני; דף מו

- ע. א. איזהו בכור לנחלה ואינו בכור לכהן; בכור לכהן ולא בכור לנחלה?
ב. מתי נקבע שם 'לידה' לענין החלכות השונות, באדם ובבהמה, בבני קיימא ובנפלים – האם בשעת יציאת הראש או הגוף כולו או רובו?
- א. איזהו בכור לנחלה ואינו בכור לכהן; הבא אחר הנפל (בן שמונה) שיצא חי, או אחר בן תשעה שיצא ראשו מת – זה הבא אחריו נוטל פי שנים בנכסים כי הוא ראשית אונו (אבל הנפל, אין לב אביו דוה עליו ואינו בכלל ראשית אנו), ואינו בכור לכהן – שאינו פטר רחם.
א. בטש"ע (יו"ד שה) מובא שבן שמונה שיצא ראשו [ולא כולו. דגמ"ר] חי, הבא אחריו הריהו בכור לכהן. והגר"א השיג על כך (וע' סדרי טהרה יו"ד קצד, כג).
ב. גם נפל שיצא כולו, הבא אחריו הריהו בכור לנחלה (עפ"י רש"י חולין סח. רשב"ם ב"ב קיא: וכן הסכמת הפוסקים דלא כשו"ת שארית יוסף).
ספק נפל; אפילו הוציא ראשו חי בלבד, אין הבא אחריו בכור לנחלה, שהמוציא מחברו עליו הראיה, וגם רוב ולדות בני קיימא הם (עפ"י ט"ז חו"מ רעז);
הבא אחר המפלת כמין בהמה חיה ועוף – דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: עד שיהא בו מצורת אדם, אבל אין בו מצורת אדם – הבא אחריו בכור לנחלה ולכהן;

המפלת סנדל (– שאין לו צורת פנים) או שליא או שפיר מרוקם, והיוצא מחותך (– רוב גופו. ולדעת רבי יוחנן (בנדה כט.) – אפילו ראשו. ערש"י ותוס') – הבא אחריהם בכור לנחלה ואינו בכור לכהן. בכור לאביו ולא לאמו – הריהו בכור לנחלה (ראשית אנו) ולא לכהן (שאינו פטר רחם); וכן גירות או שפחה שילדה ואח"כ נתגיירה / נשתחררה ושוב ילדה – אותו ולד בכור לנחלה ואין בכור לכהן. רבי יוסי הגלילי חולק בזה וסובר שהוא גם בכור לכהן (פטר רחם בישראל – עד שיפטרו רחם מישראל).

הלכה כחכמים (רמב"ם בכורים יא, יד; יו"ד שו"ה, כא).

[יוצא דופן; לר' שמעון, הריהו בכור לנחלה ולא לכהן, כדלהלן. ואין הלכה כן].

בכור לכהן ולא לנחלה; בכור לאמו ואינו בכור לאביו, שכבר היו לו בנים; מעוברת שנתגיירה או שנשתחררה, וילדה – הרי זה בכור לכהן (שבכלל פטר רחם בישראל הוא. ופודה את עצמו כשיגדל. ר"ג) ולא לנחלה (כיון שהורתו שלא בקדושה ואינו מתייחס לאביו, דרחמנא אפקריה לזרעיה (רש"י) או משום שבשעת העיבור הריהו כקטן שנולד ואין לו קירבה משפחתית לאביו (עפ"י תוס'). נתערב הולד בולד כהנת או לוי, או בולד אחר שאינו בכור – הריהו בכור לכהן ואביו חייב לפדותו, ואעפ"י שאינו יודע איזהו. ואינו בכור לנחלה – מפני הספק.

וכן מי שאין יודע מי הוא אביו – בכור לכהן ופודה את עצמו, אך אינו בכור לנחלה.

[הבא אחר יוצא דופן; לר"ש, הריהו בכור לכהן ולא לנחלה, כדלהלן. ואין הלכה כן].

ב. ביציאת רוב ראשו של הילוד, נקבע שם 'לידה' לכל דבר, הן בבהמה הן באדם. ודי ביציאת הפדחת (והמשך ביציאת שאר הולד אינו נידון כלל כ'לידה' (עפ"י תוס'). וע"ע דובב מישרים ח"א כו), הלכך גירות שיצאה פדחת ולדה בעודה נכרית ואחר כך נתגיירה – אין לה ימי טומאה וטהרה ולא קרבן יולדת.

ואף על פי שימי טוהר מתחילים כשהיא ישראלית, אך הואיל ואין לה ימי טומאה אין לה ימי טהרה (עפ"י ירושלמי נדה א, ד). ויש מי שגורס בירושלמי שיש לה ימי טוהר (ע' משנה למלך איסור"ב ד, ה). ופרשו הדברים [כדי לקיים עם המובא בסוגיתנו] לענין היתרה לבעלה, שאין דם טוהר תלוי בטומאה הקודמת, אבל לענין טומאת מקדש וקדשיו אין לה דם טוהר כיון שאין לה ימי טומאה שקדמו לה (עפ"י שו"ת חת"ס יו"ד קנב).

לדברי ריש לקיש, לענין נחלה אין די בפדחת עד שיצא החוטם (יכיר – ואין הכרה אלא עם החוטם), הלכך אם יצאה הפדחת בלבד אינו בכור ליטול פי שנים. ורבי יוחנן חולק וסובר שיש 'הכרה' אף בפדחת ללא חוטם.

הלכה כרבי יוחנן (חו"מ רעו). ורוב פדחת אינו כילוד אלא בכל הפדחת דהיינו רוב ראשו. וי"א

שאף רוב פדחת הוי לידה (ע' כסף משנה אב"י (וע' ש"ש ז, טו); ב"י ב"ח וש"ך יו"ד קצד, י).

שמואל אמר שבנפלים (הן בן שמונה, הן בן תשעה מת. כן מבואר בסוגיא וכפרש"י, וזה דלא כמוש"כ המהרש"א בנדה כט לחלק בדבר, כאשר העירו אחרונים) אין הראש פוטר עד שיצא רוב הגוף (כל אשר נשמת רוח חיים באפיו – רק זה נחשב ראשו). והשיבו על דבריו ממשנתנו שאף בנפלים הראש הוא הקובע.

א. הנצי"ב בחדושו כתב שלדעת הטושו"ע, וכ"ה ברש"י בנדה, קיימא לן כשמואל. ולכן פסקו

שבן שמונה שהוציא את ראשו מת – הבא אחריו בכור לכהן. והגר"א השיג על דבריהם, שהרי שמואל איתותב (וע' שפת אמת).

ב. יצא מחותך – מחלוקת אמוראים במקום אחר, האם הראש פוטר אעפ"י שהוא מחותך או אין

פוטר אלא רוב הגוף, כנוכר לעיל.

יצאת אבר אבר לסירוגין – ע' בחולין סח.

- ג. יצא רובו, וראשו עדיין בפנים – לכאורה נראה שלענין כל שאר הלכות הרי הוא כילוד כיון שיצא רובו, ואולם לענין נחלה צריך הכרה דוקא. וצ"ע בדברי הפוסקים שקיצרו בזה (עפ"י שפת אמת). וכבר כתב מהריט"א שלענין נחלה אינו מועיל, שאין כאן 'יכיר'. ולא כן כתב בשב שמתא (ז, טו). וכן דנו האחרונים לענין פדיון הבן – ע' בשו"ת אבני נזר יו"ד שצב, ד שצג, ה).
ד. לענין טומאת מת של הולד היוצא – משמע בסוגיא בחולין (עב). שאפילו לשמואל, כאשר יצא ראש הולד גרידא – מטמא (ע' חזו"א יו"ד ריד לךף עב).

דף מז

עא. א. גר שהיו לו בנים בגיותו – האם הבן הישראלי שיוולד לו עתה יהא בכור לנחלה? האם כבר קיים הגר מצות 'פריה ורביה'?

ב. בכור של לוייה או כהנת ואביו ישראלי או נכרי – האם חייב בפדיון?

ג. בן של כהן והוא (- הבן) חלל – מה דינו לענין פדיון, כשאביו חי וכשאביו מת?

א. היו לו בנים בעודו גוי, ונתגייר; רבי יוחנן אומר: אין לו בכור לנחלה שהרי כבר נולדו לו בנים. וכן קיים מצות פריה ורביה. ריש לקיש אומר: יש לו בכור לנחלה ולא קיים מצות פו"ר, כי גר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

אמרו בגמרא (מחמת קושיא על רבי יוחנן מהברייתא) שלדעת רבי יוסי הגלילי ודאי יש לו בכור לנחלה, שלשיטתו הקובע הוא בכור בישראל (פטר רחם בישראל, ולמדנו בכורה ידידה מדידה).

א. נראה שלענין פריה ורביה יש לומר שקיים בגיותו אף לריה"ג (עפ"י חדושים ובאורים ו, א).

ב. הלכה כר' יוחנן (רמב"ם אישות טו, נחלות ב, יב; אה"ע א, ז חו"מ רעו, ט). לדעת הרמב"ם (שם) לא קיים אלא כשנתגיירו הבנים עמו. ויש חולקים (ע' בפוסקים שם באה"ע).

מודה ר' יוחנן בישראל הבא על הנכרית והוליד בן, שאינו 'בנו' כלל והנולד לו לאחר מכן מישראלית – הריהו בכור לנחלה (רמב"ם נחלות ב, יב. וע' בחדושי הנצי"ב).

ב. כהנת או לוייה שילדו; אם היה האב ישראלי, למר בריה דרב יוסף בשם רבא, הבן פטור מחמש סלעים (שהכהנים והלויים נפטרו מן הבכורה (כדלעיל ג): ולענין זה תלוי הדבר באם, שנאמר פטר רחם). רב פפא חולק וסובר שהבן חייב.

הלכה שפטור (חולין קלב. תוס', רמב"ן וש"פ).

היה אביו נכרי; בכהנת, הבן חייב בפדיון הואיל ואמו נתחללה מקדושת כהונה ונעשית כזרה (רבא). ואף קדושת לוייה פקעה ממנה. תוס'). בלוייה – פטור הואיל ולא נתחללה אמו מקדושת לוייה [ובין למאן דאמר נכרי הבא על בת ישראל הולד ממזר, בין למ"ד הולד כשר].

א. כן הדין בכהנת שנבעלה לאחד מן הפסולים שפוסלים אותה לכהונה (מנחת חינוך שצב).

נזרעה בהזרעה מלאכותית מזרע של גוי – נראה שפטור מפדיון לפי שלא נתחללה אמו בביאה. ואפשר שגם לענין שאר הלכות דינו ככהן (ע' בזה בשו"ת שבט הלוי ח"ג קעו).

ב. ודאי כן הדין בבת ישראל שנבעלה לנכרי, אם הבן בכור חייב בכורה ופודה את עצמו (עפ"י טור וב"ח יו"ד שה).